Προγεννητική Αγωγή: Επιστήμη ή Απάτη; (Μαρία Δημητριάδου)

Categories : ΒΙΟΗΘΙΚΗ

Date : 18 Ιουνίου, 2009

Ασφαλώς η πρώτη και σημαντικότερη υπηρεσία που μπορούμε να προσφέρουμε σε ένα νεοσυλληφθέντα άνθρωπο είναι η μέριμνα για να διατηρηθεί αυτός στη ζωή και να αναπτυχθεί σωστά σωματικά. Η μητέρα του χρειάζεται σωστή πληροφόρηση και ενίσχυση, ιδιαίτερα μάλιστα όταν πιέζεται να προχωρήσει σε άμβλωση, την οποία κάποιοι θεωρούν ως «λύση» για μια απρογραμμάτιστη ή «δύσκολη» εγκυμοσύνη.

Όμως αλίμονο αν οι φροντίδες μας περιορίζονταν στο να ζήσει ο άνθρωπος, χωρίς καμμία μέριμνα να έχει ποιότητα η ζωή του. Αυτό θα ήταν υποκρισία. Χωρίς αμφιβολία είναι καλό να φροντίζουμε ώστε το μωρό που θα έρθει ανάμεσά μας να βρει το ζεστό του σπίτι, το κρεβατάκι του, τα ρουχαλάκια του κ.τ.λ., όμως αυτό δεν είναι αρκετό. Πολύ πριν φτάσει η στιγμή να έρθει το μωρό σε επαφή με όλα αυτά, έχει ήδη επαφή με τον περιβάλλοντα κόσμο μέσω της μητέρας του. Και η μητέρα του μπορεί να επικοινωνήσει μαζί του, να το επηρεάσει και να του μεταφέρει εμπειρίες πολύ πριν είναι σε θέση να το κρατήσει στην αγκαλιά της και το μάθει τις πρώτες λεξούλες, τα πρώτα βήματα... Αυτή η επικοινωνία μεταξύ μητέρας και παιδιού, αυτή η μεταφορά εμπειριών από το περιβάλλον του, είναι αντικείμενο της προγεννητικής αγωγής.

Διάφορες υπερβολικές, αστήρικτες και αντιεπιστημονικές απόψεις που κατά καιρούς διατυπώνονται για την προγεννητική αγωγή, ότι δηλ. η μητέρα κατά τη διάρκεια της κύησης είναι παντοδύναμη όσον αφορά τη διάπλαση του χαρακτήρα του παιδιού της και μπορεί στην κυριολεξία να το διαμορφώσει όπως θέλει, καθώς και η σχέση κάποιων οπαδών της προγεννητικής αγωγής με φασιστικής προέλευσης θεωρίες «ευγονικής», έχουν κάνει πολλούς σκεπτόμενους ανθρώπους δύσπιστους προς την προγεννητική αγωγή. Και μάλλον δεν έχει άδικο κανείς να είναι επιφυλακτικός όταν συναντά στο Internet (ή σε έντυπα) μεθόδους ψυχικής διερεύνησης ή ατομικής βελτίωσης/θεραπείας ή επαγγελματικής επιτυχίας που στηρίζονται σε κάποια προγεννητική ψυχολογία η οποία μπορεί να καλύπτεται από μανδύα επιστημονικότητας αλλά συχνά απέχει από το να πηγάζει από πραγματικά επιστημονικά στοιχεία. Όπως περιγράφει επισκέπτης της σελίδας μας στο Ίντερνετ (www.unborn.gr), σε ημερίδα για την Προγεννητική και Περιγεννητική Ψυχολογία και Ιατρική οι εισηγήσεις περιλάμβαναν θέματα όπως: Η συμβολή της συμβουλευτικής Αστρολογίας στους υποψήφιους γονείς και νέους γονείς, Yoga & η

επίδρασή της στην ψυχοκοινωνική πλευρά του ανθρώπου, κ.α. ενώ οι εισηγητές ήταν ρεφλεξολόγοι, σύμβουλοι αστρολογίας, δάσκαλοι γιόγκα, κλπ.

Θα πρέπει λοιπόν να αποσαφηνιστεί ότι άλλο είναι το να δέχεται κανείς τις διάφορες θεωρίες που κυκλοφορούν στην θρησκευτική-ιδεολογική υπεραγορά της «Νέας Εποχής», και άλλο το να ασχολείται με την γνήσια, επιστημονικά παραδεκτή προγεννητική αγωγή, τη βασισμένη στην εμβρυακή ψυχολογία, που μπορεί να μας βοηθήσει να συντελέσουμε στην ψυχική/πνευματική υγεία των παιδιών μας πριν αυτά γεννηθούν.

Δείτε, για παράδειγμα, πώς ασχολείται με το θέμα μια πραγματικά επιστημονική ομάδα, η Ομάδα Έρευνας Εμβρυϊκού και Νεογνικού Στρες του Ιατρικού Τμήματος του Imperial College του Λονδίνου. Οι ερευνητές αυτοί χρησιμοποιούν συνδυασμό γυναικολογίας, παιδιατρικής, ψυχολογίας και ψυχιατρικής κι έχουν παρουσιάσει μελέτες, που δείχνουν πως το προγεννητικό μητρικό άγχος διπλασιάζει την πιθανότητα υπερκινητικότητας στα αγόρια, μελέτες που φανερώνουν πιθανούς μηχανισμούς μέσω των οποίων το μητρικό άγχος μπορεί να επηρεάσει την ανάπτυξη του εμβρύου, επίσης μια μελέτη που δείχνει πως τα βρέφη που γεννώνται με διάφορες μεθόδους (καισαρική τομή, φυσιολογικό τοκετό, υποβοηθούμενο τοκετό κλπ.) έχουν διαφορετικές αντιδράσεις στο στρες και στο κλάμα στις 8 εβδομάδες, κ.α. Γράφει λοιπόν η ερευνητική ομάδα (σε μετάφραση από την αγγλική της Α.Ν.):

Μηχανισμοί δια των οποίων η διάθεση της εγκύου μπορεί να επηρεάσει το έμβρυο

Είναι γνωστό πως το στρες της εγκυμοσύνης ή το άγχος μπορούν να επηρεάσουν την ανάπτυξη του βρέφους μέσα στην μήτρα. Εμείς μελετούμε τους μηχανισμούς μέσω των οποίων συμβαίνει αυτό. Έχουμε διαπιστώσει πως υπάρχει ένας σημαντικότατος συσχετισμός μεταξύ των τιμών της μητρικής και της εμβρυϊκής κορτιζόλης, παρ' ότι οι μητρικές τιμές είναι δεκαπλάσιες. Αυτό μας κάνει να πιστεύουμε πως μεταφέρεται αρκετή ποσότητα κορτιζόλης (η ορμόνη του στρες στην εγκυμοσύνη) μέσω του πλακούντα ώστε να επηρεάζει την ανάπτυξη του εμβρύου. Έχουμε αποδείξει -με την χρήση υπερήχων Doppler- πως οι πιο αγχωμένες μητέρες παρουσιάζουν εμποδισμένη ροή αίματος μέσα στις μητριαίες αρτηρίες. Αυτό θα μπορούσε να χρησιμεύσει στην εξήγηση του λόγου που οι πολύ αγχωμένες εγκυμονούσες γεννούν πιο μικρόσωμα μωρά.

Έλεγχοι σε εμβρυϊκά στρες

Έχουμε πλέον ολοκληρώσει την πρώτη δοκιμή με χορήγηση του οπιούχου fentanyl

στο έμβρυο. Είναι τα πρώτα πειράματα που γίνονται για τον προσδιορισμό του τρόπου ανακούφισης του εμβρύου από τον πόνο, με ασφαλή και αποτελεσματικό τρόπο. Με την δοσολογία που χρησιμοποιήθηκε, αναιρέθηκαν η αναδιανομή της ροής του αίματος προς τον εγκέφαλο και η αντίδραση στην ενδορφίνη, αλλά όχι και η αντίδραση στην κορτιζόλη. Συνεχίζουμε να καταγράφουμε πώς αντιδρά το έμβρυο σε θεραπευτικές (αλλά πιθανότατα επώδυνες) εμβόλιμες διαδικασίες, όπως είναι μια μετάγγιση αίματος. Είδαμε, πως μπορεί να ανεβάσει ταχύτατα την αντίδραση νοραδρεναλίνης στην 18 η εβδομάδα της κύησης, καθώς και μια κάπως πιο βραδεία αντίδραση κορτιζόλης και β-ενδορφίνης από την 20 η εβδομάδα. Επίσης καταγράφηκε αντίδραση κατά την αύξηση ροής του αίματος προς τον εγκέφαλο του εμβρύου. Αυτό έχει αποδειχθεί, στην 16 η εβδομάδα της κύησης. Ο τοκετός και οι συσχετισμοί με αντιδράσεις σε μεταγενέστερα στρες Έχουμε αποδείξει, με την μέτρηση των τιμών κορτιζόλης στον ομφάλιο λώρο, πως οι τοκετοί με εμβρυουλκό ή βεντούζα είναι οι πιο στρεσογόνοι, ενώ οι φυσιολογικοί τοκετοί και οι καισαρικές τομές προξενούν συγκριτικά ελάχιστο στρες στο βρέφος. Η αντίδραση βρεφών των 8 εβδομάδων στο στρες μελετήθηκε με την μέτρηση των τιμών κορτιζόλης στην σίελό τους, αμέσως πριν - και 20 λεπτά μετά - από το τρύπημα της βελόνας εμβολιασμού. Τα βρέφη που είχαν γεννηθεί με εμβρυουλκό ή βεντούζα παρουσίασαν την πιο έντονη αντίδραση, συγκριτικά με τα βρέφη που γεννήθηκαν με φυσιολογικό τοκετό και καισαρική τομή, που παρουσίασαν ελάχιστη αντίδραση. Αυτό υποδηλώνει πως το είδος του τοκετού πιθανόν να είναι η αιτία μακροχρόνιας ευαισθησίας στο στρες. Δεδομένου ότι αυτό με την σειρά του έχει συνδυασθεί με την προδιάθεση για άγχος και κατάθλιψη, είναι φυσικό να παίζει σημαντικό ρόλο για την μετέπειτα υγεία.

Μακροπρόθεσμες επιδράσεις μεταγεννητικού μητρικού στρες στην ανάπτυξη του παιδιού (σε συνεργασία με τους T.O'Connor and Jean Golding)

Σε μια νέα μελέτη, κατορθώσαμε να υποβάλουμε σε δοκιμή την υπόθεση πως το μεταγεννητικό μητρικό στρες έχει μακροπρόθεσμη επίδραση στην συμπεριφορά του παιδιού. Μας παραχωρήθηκε πρόσβαση στα δεδομένα που συγκεντρώθηκαν από το πλήθος των υποψηφίων της ALSPAC - μητέρες και παιδιά από την περιοχή του Μπρίστολ - τα στοιχεία των οποίων συμπεριλαμβάνουν εκούσιες αναφορές μητρικού στρες κατά την προγεννητική και την μεταγεννητική περίοδο, καθώς και την συμπεριφορά του παιδιού στην ηλικία των 4 ετών. Πλήρη στοιχεία είχαμε στη διάθεσή μας για 7,447 μητέρες και παιδιά. Διαπιστώσαμε, πως αν η μητέρα είναι πολύ αγχωμένη κατά την διάρκεια της εγκυμοσύνης της, αυτό διπλασιάζει την πιθανότητα υπερκινητικότητας / αδυναμίας συγκέντρωσης στο 4χρονο αγοράκι της. Υπάρχει επίσης ένας αυξημένος κίνδυνος για συναισθηματικά προβλήματα, στα αγόρια και στα κορίτσια - αφού έχει ληφθεί υπ' όψιν ένα περιθώριο για το σύνηθες μεταγεννητικό στρες, τους γυναικολογικούς και κοινωνικούς παράγοντες, το

κάπνισμα, το ποτό κλπ.. Αυτό έρχεται σε επίρρωση κάποιων προηγούμενων μελετών και αποτελεσμάτων με ζώα. Όμως είναι η πρώτη καθοριστική μελέτη σε ανθρώπους, και έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Υποδηλώνει πως υπάρχει μια άμεση επίδραση της διάθεσης της μητέρας στην ανάπτυξη του εμβρυϊκού εγκεφάλου, πράγμα που επηρεάζει την διαμόρφωση της συμπεριφοράς του παιδιού. Επίσης μας υποδεικνύει πως ένα πρόγραμμα ελάττωσης του άγχους στις πιο αγχώδεις εγκυμονούσες μπορεί να επιδράσει πάρα πολύ θετικά στην μετέπειτα συμπεριφορά των παιδιών τους».

Στο τέλος του άρθρου η επιστημονική ομάδα παραθέτει και έγκυρη βιβλιογραφία, που καμμία σχέση δεν έχει με αστρολογία, γιόγκα και τα συναφή, όπως καμμία σχέση με τέτοιες ιδιότητες δεν έχει η ιατρική ιδιότητα των μελών της.

Όταν λοιπόν η προγεννητική έρευνα γίνεται με τον σωστό τρόπο, η «προγεννητική αγωγή» που προκύπτει είναι κάτι στο οποίο αξίζει να δώσουμε προσοχή, ώστε να φροντίσουμε το παιδί όσο πιο νωρίς γίνεται.

(Πηγή: www.maria-dimitriadou.net)